DELO, 27. 12. '08

Kulturaža

Glasbeni spopad s preteklostjo

Domači kontrabasist, skladatelj in improvizator Tomaž Grom v soavtorstvu s Špelo Trošt z Ništrcem nadaljuje razbiranje snovi o vlogi in umestitvi umetnika v naši domači kulturniški sferi in njenih mehanizmih, v katero je hudomušno in iskrivo dreznil že s performansom

Tomaž Grom: Ništrc
20. 12. 2008
Mestni Muzej Ljubljana

Bruto. Takrat je izpostavil umetnika, vpetega v birokratske mehanizme, in ga ob tem subverzivno vpel v umetniški proces in izkušnjo, v Ništrcu pa se spopade z lastno preteklostjo, tisto prikrito, v očeh javnosti nično, a zanj še kako pomembno.

Grom je v zadnjem večplastnem projektu (poleg ponudbe poslušanja in nakupa izbranih del na različnih nosilcih zvoka, je dogodek obsegal tudi uvodni nagovor avtorja, krajšo predstavo Ko bom velik bom predstava in živo izvedbo treh kompozicij) namreč predstavil dela, ki jih je v obdobju pisal za različne gledališke in plesne predstave, vendar so ta iz takšnih ali drugačnih razlogov ostala zunaj predstav, skrita javnosti. Grom jih je razgrnil v obliki različnih, ekskluzivnih limitiranih edicij na raznolikih nosilcih zvoka (ki že sami na sebi definirajo način poslušanja glasbe – od vinilnih plošč, zgoščenk, do mp3 predvajalnika, jukeboxa, kaset in USB ključev). S tem ni izpostavil le fetišističnega značaja nosilcev zvoka, pač pa razprl problematiko usode glasbenega dela v današnji potrošniški družbi, njegovo vrednost v dobi, ko je kupovanje glasbe vse manjše, ter izpostavil dela v povsem novem pomenskem horizontu, izven izvornega konteksta, v katerem so nastajala. Predvsem pa nam je Ništrc odstrl intimen vpogled v več kot desetletno ustvarjanje avtorja, ki redko pristaja na kompromise v lastnem ustvarjanju.

Poleg raznorodnih glasbenih vsebin – od elektronskih kompozicij, elektroakustičnih snovanj, gramofonske »plunderfonije« (skladba Zanka v izvedbi DJ Bakta) vse do za dva vokala ponovno aranžirane, v živo izvedene kompozicije Pasjansa (v izvedbi Nika Novaka in Marine Gumzi), smo lahko ob drobnosluhu razbrali dosledno redčenje zvočne materije, ki se je skozi leta odpirala zvenu in tišini, kot nosilcu pomena, ter se odmikala od ritma, tempa in melodije v abstraktnost. Ta pomen je seveda z Ništrcem spremenil svoj značaj, »zavrnjena« glasba pa se je osamosvojila in predvsem pokazala, da je včasih zavrnjena predvsem zato, ker je izrazno premočna. Glasba, ki je niste slišali v predstavah Tomija Janežiča, Branka Potočana, Iztoka Kovača, Sebastjana Horvata, Tijane Zinajić in drugih, je za obiskovalce (in kupce) dogodka zaživela v povsem novih entitetah, ki bodo, upajmo, zaradi njihove kvalitete prerasle namerni okvir ekskluzivnosti pričujočega projekta in se (morda?) pojavile v obliki kakšne retrospektivne izdaje. To bi si pričujoča glasba vsekakor zaslužila!

LUKA ZAGORIČNIK